

Geografie

Caietul elevului

clasa a VI-a

Geografie

Caietul elevului

clasa a VI-a

Unitatea I • Cunoașterea lumii în care trăim

Repere ale cunoașterii Terrei. De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	8
Harta politică a lumii. Continente și țări – reprezentări cartografice.	12
Aplicații practice. Exerciții de apreciere a distanțelor și a suprafețelor	15
<i>Recapitulare și evaluare</i>	16

Unitatea II • Antroposfera – omul și activitățile umane

Populația Terrei.	20
Așezările omenești.	24
Resursele naturale și valorificarea acestora	28
Domeniile activităților economice pe Terra	30
A. Agricultura	30
B. Industria	31
C. Serviciile	32
Efectele activităților umane asupra mediului.	34
Aplicații practice. Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice	35
Aplicații practice. Provocări locale în context mondial.	36
Aplicații practice. Trasee turistice aplicate pe domenii de interes.	37
Aplicații practice. Regiuni turistice	38
<i>Recapitulare și evaluare</i>	39

Unitatea III • Europa. Identitate geografică

Mediul natural ca suport al locuirii umane. Poziția geografică	42
Mediul natural ca suport al locuirii umane. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori.	43
Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore.	44
Hidrografia Europei	46
Diferențieri climatice și biogeografice	48
<i>Recapitulare și evaluare</i>	52

Oameni și locuri. Harta politică – state și regiuni	54
Oameni și locuri. Răspândirea geografică a populației	56
Oameni și locuri. Elemente de diversitate umană.	58
Oameni și locuri. Mari orașe europene	60
Economia. Resursele naturale și valorificarea lor	64
Economia. Activitățile economice	66
Uniunea Europeană	68
<i>Recapitulare și evaluare</i>	70

Europa Centrală. Germania	72
Europa Centrală. Elveția	73
Europa Centrală. Austria	74
Europa Centrală. Polonia	75
Europa Centrală. Ungaria	76
Europa Centrală. Republica Moldova	77
Europa Sudică/Mediteraneană. Spania	78
Europa Sudică/Mediteraneană. Italia	79
Europa Sudică/Mediteraneană. Grecia	80
Europa Sudică/Mediteraneană. Bulgaria	81
Europa Sudică/Mediteraneană. Serbia	82
Europa Vestică. Franța	83
Europa Vestică. Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord	84
Europa Vestică. Belgia, Olanda și Luxemburg	85
Europa Nordică. Norvegia	86
Europa Nordică. Suedia	87
Europa Nordică. Finlanda	88
Europa Nordică. Danemarca	89
Europa de Est. Federația Rusă/Rusia – partea europeană	90
Europa de Est. Ucraina	91

Unitatea IV - Europa în lumea contemporană

Valori culturale și umane europene	94
Calitatea vieții în Europa	95

<i>Recapitulare finală</i>	<i>96</i>
----------------------------------	-----------

Unitatea

I

Cunoașterea lumii în care trăim

Lecția 1

Repere ale cunoașterii Terrei.

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Lecția 2

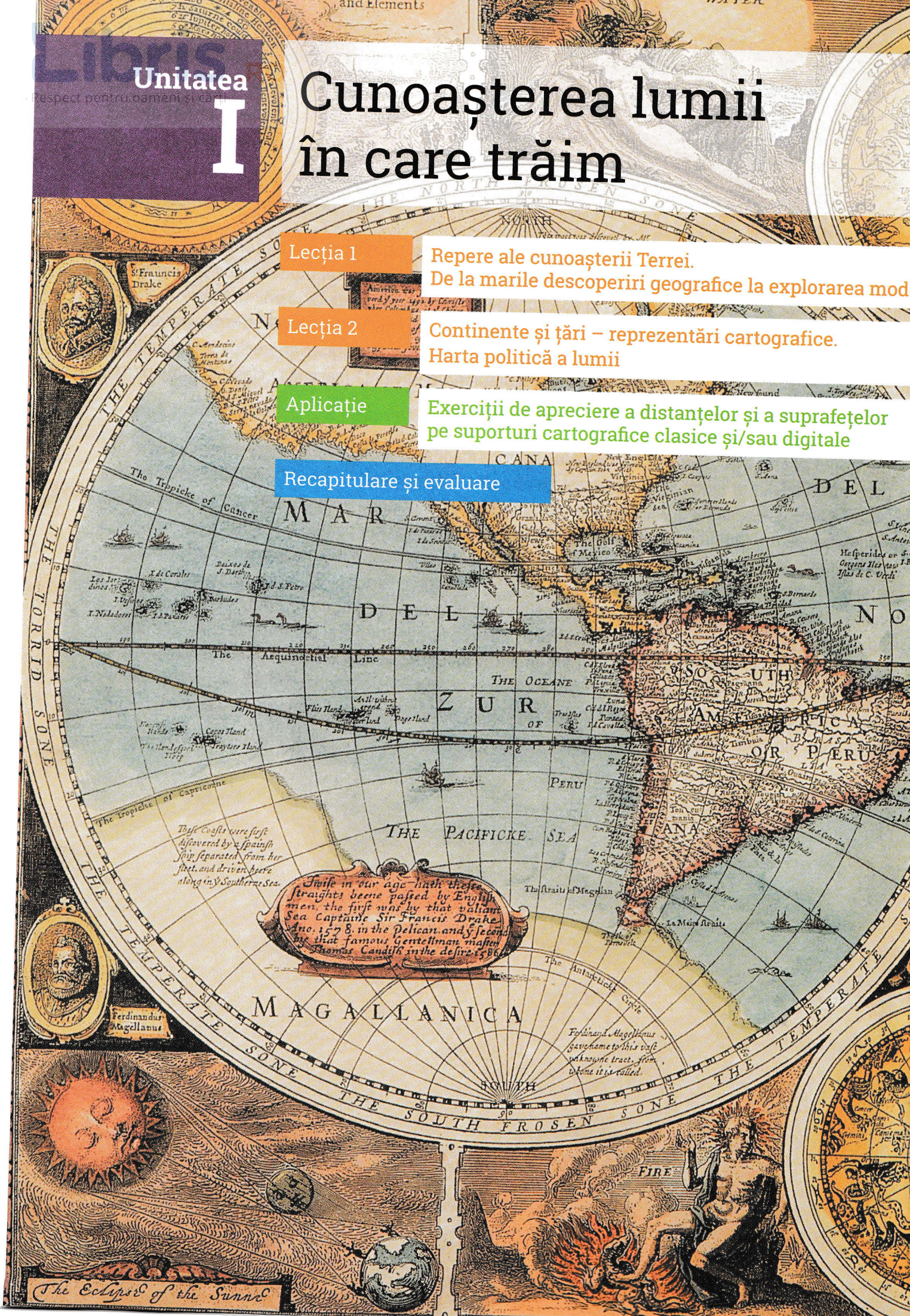
Continente și țări – reprezentări cartografice.

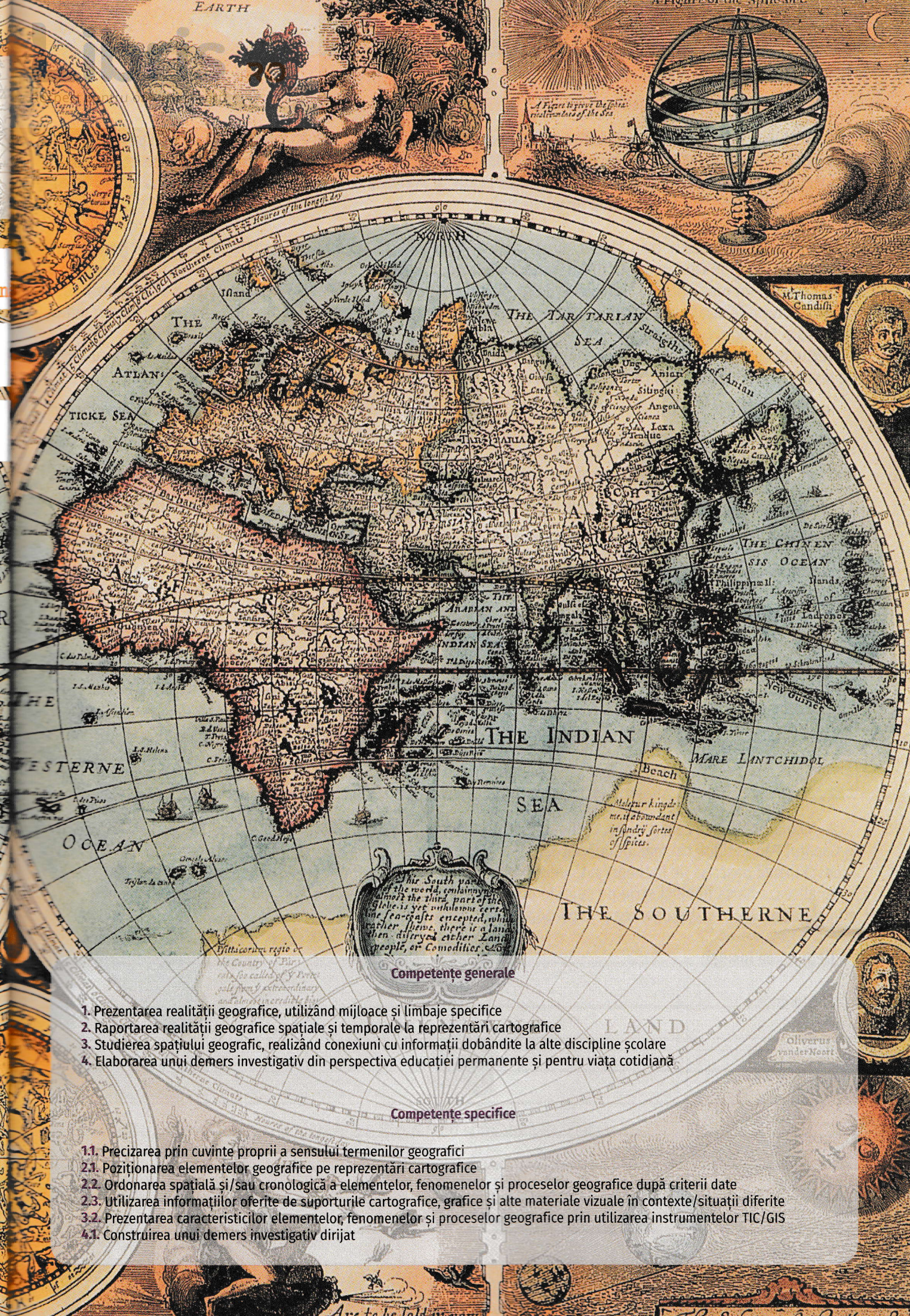
Harta politică a lumii

Aplicație

Exerciții de apreciere a distanțelor și a suprafețelor
pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

Recapitulare și evaluare

Competențe generale

1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice
3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

Competențe specifice

- 1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici
- 2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice
- 2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criteriile date
- 2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite
- 3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS
- 4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Dorința de cunoaștere a lumii în care trăiesc i-a animat pe oameni dintotdeauna. Astăzi, ni se pare un lucru firesc să parcurgem cu mașina distanțe de sute de kilometri sau să zburăm la bordul unui avion de pe un continent pe altul. Dar planeta Terra, care reprezintă astăzi „casa” a miliarde de oameni, a fost descoperită și cunoscută treptat, din aproape în aproape, timp de mii de ani.

1. În jurul anului 310 î.H. (sau 325 î.H. după unele scrieri), Pytheas, un renumit geograf și explorator grec, întreprinde o călătorie în căutarea ținuturilor nordice din care proveneau multe dintre mărfurile râvnite de negustorii din Marssalia, un oraș înfloritor întemeiat de grecii ionieni pe coastele Mării Mediterane (Marsilia de astăzi). Este prima călătorie realizată spre țărmurile Europei de Nord-Vest, descrisă după 300 de ani în operele autorilor antici Polybios și Strabon.

Textul de mai jos prezintă traseul călătoriei lui Pytheas, așa cum reiese din scrierile lui Strabon. Citește cu atenție textul și apoi răspunde la cerințele următoare.

leșind prin Strâmtoarea în apele Oceanului, Pytheas navighează spre nord, de-a lungul coastelor vestice ale Peninsulei și ajunge până în Peninsula Bretagne. Continuând drumul spre nord, traversează Marea și ajunge la extremitatea de SV a unei mari insule, căreia i-a dat numele de Britannia. Mergând de-a lungul țărmului vestic al Britanniei, traversează Marea și după încă șase zile de călătorie din Britannia spre nord, Pytheas ajunge la o insulă aflată în apropierea unei mări înghețate.

1. Completează, cu ajutorul hărții lumii sau a hărții Europei, spațiile punctate din text.
2. Scrie în caseta de mai jos numele actual al insulei „botezate”, de Pytheas, Britannia.

3. Scrie în caseta de mai jos numele actual al „mării înghețate” văzută de Pytheas în călătoria sa.

4. Insula nordică la care a ajuns Pytheas este denumită de mulți scriitori antici *Ultima Thule*, adică Insula de la Capătul Pământului, cel mai îndepărtat țărm nordic din cele care se cunoșteau la acea vreme. Care este astăzi această insulă descrisă de Pytheas? Iată un subiect care a generat multe discuții printre istorici și geografi.

Analizează harta lumii și scrie pe spațiile punctate de mai jos care ar fi astăzi, după părerea ta, insula numită atunci *Ultima Thule* și argumentează-ți părerea.

Denumirea insulei:

Argumente:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Dorința de cunoaștere a lumii în care trăiesc i-a animat pe oameni dintotdeauna. Astăzi, ni se pare un lucru firesc să parcurgem cu mașina distanțe de sute de kilometri sau să zburăm la bordul unui avion de pe un continent pe altul. Dar planeta Terra, care reprezintă astăzi „casa” a miliarde de oameni, a fost descoperită și cunoscută treptat, din aproape în aproape, timp de mii de ani.

1. În jurul anului 310 î.H. (sau 325 î.H. după unele scrieri), Pytheas, un renumit geograf și explorator grec, întreprinde o călătorie în căutarea ținuturilor nordice din care proveneau multe dintre mărfurile râvnite de negustorii din Marssalia, un oraș înfloritor întemeiat de grecii ionieni pe coastele Mării Mediterane (Marsilia de astăzi). Este prima călătorie realizată spre țărmurile Europei de Nord-Vest, descrisă după 300 de ani în operele autorilor antici Polybios și Strabon.

Textul de mai jos prezintă traseul călătoriei lui Pytheas, așa cum reiese din scrierile lui Strabon. Citește cu atenție textul și apoi răspunde la cerințele următoare.

Ieșind prin Strâmtoarea în apele Oceanului, Pytheas navighează spre nord, de-a lungul coastelor vestice ale Peninsulei și ajunge până în Peninsula Bretagne. Continuând drumul spre nord, traversează Marea și ajunge la extremitatea de SV a unei mari insule, căreia i-a dat numele de Britannia. Mergând de-a lungul țărmului vestic al Britanniei, traversează Marea și după încă șase zile de călătorie din Britannia spre nord, Pytheas ajunge la o insulă aflată în apropierea unei mări înghețate.

1. Completează, cu ajutorul hărții lumii sau a hărții Europei, spațiile punctate din text.
2. Scrie în caseta de mai jos numele actual al insulei „botezate”, de Pytheas, Britannia.

3. Scrie în caseta de mai jos numele actual al „mării înghețate” văzută de Pytheas în călătoria sa.

4. Insula nordică la care a ajuns Pytheas este denumită de mulți scriitori antici *Ultima Thule*, adică Insula de la Capătul Pământului, cel mai îndepărtat țărm nordic din cele care se cunoșteau la acea vreme. Care este astăzi această insulă descrisă de Pytheas? Iată un subiect care a generat multe discuții printre istorici și geografi.

Analizează harta lumii și scrie pe spațiile punctate de mai jos care ar fi astăzi, după părerea ta, insula numită atunci *Ultima Thule* și argumentează-ți părerea.

Denumirea insulei:

Argumente:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. Harta de mai jos a fost realizată de Strabon, renumitul istoric și geograf al Greciei Antice.

Observă cu atenție această hartă și scrie pe spațiile punctate numele uscaturilor continentale care le erau cunoscute europenilor încă din Antichitate.

.....

III. În secolele VIII-IX un important rol în descoperirile maritime l-au jucat *normanzii* sau *oamenii din nord*, cum erau denumite triburile germanice care trăiau în Peninsula Iutlanda și în insulele învecinate, precum și pe țărmurile de sud și vest ale Peninsulei Scandinavice. La început, normanzii făceau călătoriile prin mările nordice în căutare de pește și vânat. Treptat, ei au întreprins adevărate expediții, înaintând spre est, pe fluviile Europei, până la Marea Neagră și de aici până la Bizanț, dar și spre vest, înfruntând apele Oceanului Atlantic. În timp, au primit numele de *vikingi*, adică *copii ai golfurilor*, deoarece își strecurau cu ușurință corăbiile pe lângă țărmuri, prin golfuri și strâmtoari. În urma călătoriilor lor pe apele atlantice, au devenit faimoși vikingii Erik Raude (Erik cel Roșu) care a descoperit Groenlanda și fiul său, Leif Eriksson (Leif cel Fericit), care a ajuns până pe țărmul de nord-est al Americii de Nord, cu aproape cinci secole înainte ca acest continent să fie descoperit de Cristofor Columb.

Harta alăturată prezintă teritoriile explorate de vikingi. Analizează această hartă și scrie pe spațiile punctate:

1. numele a trei insule explorate de vikingi:

.....

2. numele a trei mări, respectiv, numele a trei strâmtoari străbătute de vikingi:

mări:

strâmtoari:

De la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

IV. Cea mai înfloritoare ocupație în Evul Mediu era negoțul, iar negustorii europeni erau mereu în căutarea mărfurilor sosite din țările asiatiche. Chiar dacă au avut la bază interese comerciale, călătoriile arabilor în Africa de Nord și Asia Occidentală, precum și cele ale genovezului Marco Polo în estul și sudul Asiei au avut un important rol în istoria descoperirilor geografice.

Născut la Veneția (Italia), Marco Polo a devenit faimos prin jurnalul expedițiilor sale, celebra sa „Carte a minunilor lumii” numită și „Cartea călătoriilor” devenind în secolele următoare un îndreptar pentru marii navigatori și exploratori. Împreună cu tatăl și cu unchiul său, Marco Polo a traversat Asia de la vest spre est, ajungând la reședința marelui Kublai Kahn, aflată în orașul Peking (Beijingul de astăzi). După o ședere de peste 15 ani în Asia, cei trei se întorc apoi, pe calea apelor, în patria natală.

Harta de mai jos prezintă traseul urmat de Marco Polo până la Peking și drumul de întoarcere acasă.

Cu ajutorul Atlasului geografic, scrie pe spațiile punctate o scurtă descriere a:

1. traseului parcurs de la Veneția până la Peking:

.....

.....

.....

.....

.....

2. traseului parcurs de la Peking până la Veneția:

.....

.....

.....

.....

.....

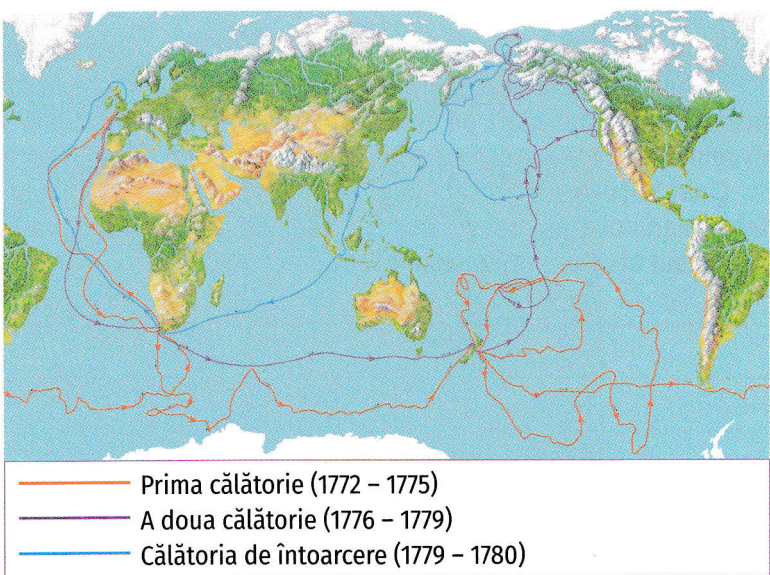
V. Secolele XV-XVI aduc o contribuție decisivă la cunoașterea planetei noastre. Fiecare dintre enunțurile de mai jos prezintă o mare descoperire geografică din această perioadă. Scrie în caseta liberă de sub fiecare enunț numele faimosului navigator care a făcut respectiva descoperire, alegând din următoarea listă de nume: *Amerigo Vespucci*, *Bartolomeu Diáz*, *Cristofor Columb*, *Fernando Magellan*, *Vasco da Gama*.

1. Este primul navigator portughez care a înconjurat cea mai sudică parte a Africii, deschizând astfel calea maritimă, prin Oceanul Indian, dinspre Europa spre India. Cel mai sudic punct african descoperit în timpul călătoriei sale a primit numele de *Capul Bunei Speranțe*.

2. Din dorința de a găsi o cale mai scurtă spre țara mirodeniilor și presupunând că din vestul Europei se poate ajunge în India mergând pe calea apelor spre vest, acest neînfricat navigator traversează Oceanul Atlantic. În timpul celor trei expediții întreprinse peste Atlantic, el este convins că a descoperit insulele „Indiilor de Vest”. De fapt, descoperă America, respectiv insulele Cuba, Haiti, Jamaica și Puerto Rico, precum și multe insule din arhipelagurile Bahamas și Antilele Mici (America Centrală).

3. Ocolind Capul Bunei Speranțe, în căutarea unui drum către India și teritoriile mirodeniilor, a devenit primul european care a ajuns în India, navele sale acostând pe coasta Malabar. Descoperirea căii maritime spre India de către europeni a reprezentat unul dintre evenimentele cele mai importante ale istoriei comerțului mondial.

VI. Cel mai mare explorator al secolului al XVIII-lea este considerat căpitanul englez James Cook. Pe harta alăturată sunt marcate prin linii colorate traseele celor trei mari călătorii întreprinse de acest navigator. Linia roșie evidențiază traseul primei călătorii în jurul lumii, linia mov traseul celei de-a doua călătorii, iar linia albastră prezintă traseul celei de-a treia expediții, în timpul căreia Cook moare, fiind atacat de băștinașii unei noi insule descoperite. Echipajul lui Cook continuă această călătorie revenind în Anglia.

Analizează pe hartă traseele celor trei călătorii întreprinse de James Cook și scrie pe spațiile punctate răspunsurile la cerințe.

- 1.** În timpul căreia călătorii acest neînfricat explorator:
 - a.** face înconjurul lumii traversând oceanele Atlantic, Pacific, Indian și apoi iar Oceanul Atlantic pentru a reveni acasă?
 - b.** traversează Cercul Polar de Sud și ajunge cel mai aproape de țărmurile Antarcticii?
 - c.** descoperă Noua Zeelandă și explorează țărmul estic al Australiei?
 - d.** a trecut prin Strâmtoarea Bering?

2. Numește insulele din Oceanul Pacific pe care le descoperă în a treia călătorie, ca apoi să fie ucis într-un conflict cu băștinașii.

Continente și țări – reprezentări cartografice

Noi definim harta ca o reprezentare în plan, aproximativă, micșorată și convențională a suprafeței terestre. La sfârșitul secolului al XIX-lea, harta era considerată un desen micșorat al suprafeței Pământului care indică mările, forma și poziția relativă a unor locuri. Indiferent cum ar fi definită, orice hartă evidențiază vremurile în care a fost realizată și slujește unui anumit scop. Când au apărut primele hărți? Ce informații ofereau? Cum au evoluat în timp reprezentările cartografice? Astăzi, aceste „enigme” sunt dezlegate.

I. Până la jumătatea secolului al XX-lea, o tăbliță de argilă cu o vechime de aproximativ 4 500 de ani, descoperită în ruinele cetății babiloniene Ga-Sur (situată pe teritoriul actual al statului Irak), a fost considerată ca fiind cea mai veche reprezentare în plan a unei suprafețe. Această tăbliță reprezintă o regiune (cu munți, cursuri de apă, sate ș.a.) și conține, într-o scriere cuneiformă, indicații despre vecini, inclusiv punctele cardinale est și vest.

Imaginea alăturată prezintă o astfel de tăbliță de argilă, pe care sunt imprimate informații privind lumea babiloniană în jurul anului 500 î.H.

În ce scopuri crezi tu că au fost realizate astfel de tăblițe? Scrie părerea ta pe spațiile punctate de mai jos.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. După ultimele descoperiri arheologice, cea mai veche hartă ar fi planul anticului oraș Çatal Hüyük (Turcia). Pe această hartă, desenată pe un perete construit din nisip, argilă și apă, sunt reprezentate zeci de locuințe ce intrau în componența marelui oraș. Specialiștii au stabilit că are o vechime de peste 6 000 de ani.

Çatal Hüyük este considerat unul dintre primele orașe din lume. Ce importanță consideri că are astăzi cunoașterea planului unui oraș a cărui perioadă de maximă dezvoltare a fost în urmă cu aproximativ 9 000 de ani? Scrie răspunsul tău pe spațiile punctate de mai jos.

.....

.....

.....

.....

.....

III. Cele dintâi hărți, în adevăratul sens al cuvântului, au fost concepute de către grecii antici (astronomul și filozoful grec Ptolemeu fiind considerat cel mai mare cartograf al Antichității).

Despre cartografia modernă se poate vorbi începând cu secolul al XVIII-lea. Atunci s-au înființat societăți care se ocupau cu această știință și se organizau călătorii în vederea perfecționării hărților existente.

Analizează cu atenție reprezentările cartografice de pe pagina alăturată și scrie pe spațiile punctate:

1. Ce teritorii erau cunoscute la jumătatea Evului Mediu (secolul al XIV-lea) și cum erau acestea reprezentate?

.....

.....

2. Ce diferențe constăți în modalitatea de reprezentare a suprafeței terestre în Evul Mediu?

.....

.....